

Oredništvo u pravu
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

TRSTRA

Narod, koji se odrece ma i jedne
stope krvi i znojem otaca svo-
jih natopijene zemlje nije dostoj-
jan da se nazivlje narodom

JAVNO MNENJE U TRSTU MED SVETOVNO VOJNO

Pred poldrugim letom je izdao neki Giuliano Gaeta u Trstu knjižico »Javno mnjenje in časnikarstvo v Trstu v letih 1914—1918«, v kateri se je omejil samo na italijansko javno mnjenje ali še bolj konkretno samo na mnjenje zelo ozkega kroga Italijanov v Trstu. Gaetova knjiga bi verjetno kakor toliko drugih prav tako enostranskih spisov prešla v pozabljene, če se ne bi spravljanjo v rimski reviji »Il giornalismo« Leo Pilosio, ki očitno ne stoji na tako preudiciranem stališču kakor Gaeta in ki mu je resnica ljubša kakor fantazija. Pilosio je podvrnil Gaetovo knjigo strožji kritiki, v kateri ji očita ponianjkljivost, češ da je docela prezrla vpliv vsega ostalega življa avstro-ogrške monarhije na tržaško »javno mnjenje«. Izključeno je, pravi Pilosio, da bi ves kompleks političnih gibanj v avstro-ogrski monarhiji, ki je tvoril javno mnjenje v njej, ostal brez vsakega vpliva na tržaško življenje, kakor bi izhajalo iz Gaetove knjige. Pilosio pogreša v njej zlasti vsako omembo slovenskega javnega mnjenja v Trstu. S tem je hotel Gaeta pač zanikati obstoj takega slovenskega mnjenja. Toda Pilosio pravilno ugotavlja: »To bi bilo zelo čudno, kajti italijanski iredentizem se je moral lotiti ravno problema obrambe Trsta pred slovansko imigracijsko poplavo«. Prav tako pa je po Pilosiu moral tudi nemški element, ki sicer ni bil tako bojevit kot slovanski, že zaradi svoje istovetnosti z vladnim naziranjem in po svoji kulturni in gospodarski moči imeti odmev v tržaškem javnem mnenju. Vse to pa je Gaeta kratko malo prezrel.

Ta odkriti nastop Pilosia seveda ni bil po godu tržaškim Italijanom. Zato se je proti njemu ozglasil v tržaški reviji »La Porta Orientale« Edio Predonzani, s katerim soglaša s posebno pripombo tudi sam uredništvo te revije. Ta Predonzani pravi, da se Pilosio moti v svojih izvajanjih, kajti po njegovem mnenju ni mogoče v Trstu, ki je pokazal tako veliko asimilacijsko moč, da je napravil iz Oberdanka italijanskega mučenika in Slatenerja (Zlatoperla) italijanskega junaka, govoriti tudi o kakem slovenskem ali nemškem javnem mnenju. Trst je, po Predonzanijevem mnenju seveda, smatral slovansko manjšino samo za gostujočo kolonijo, ki jo mora čimprej absorbirati ali, kolikor se ne bi dala absorbirati, od dnevu osvoboditve pregnati. Zato je Gaeta pravilno zamočlal slovensko javno mnjenje v Trstu tudi v vojnih letih, ko so se Slovani bratili z italijanskimi iredentisti v skupnem boju za zrušitev Avstrije. V tem skupnem boju vidi Predonzani tudi skupnost mnenja: slovensko javno mnjenje se je identificiralo z italijanskim iredentizmom!

Zato bi bilo, pravi Predonzani, prav tako neumestno govoriti o javnem mnenju slovenske manjšine v Trstu kakor govoriti o javnem mnenju bosanske vojaške posadeke v Kopru pred svetovno vojno.

Predonzani zanika tudi kakršenkoli vpliv raznih političnih gibanj v Avstriji, kakor na primer socialističnega na javno mnjenje v Trstu. Za njega so obstojali v Trstu pač samo talijanski iredentisti, vse drugo za njega sploh ni eksistiralo.

Interesanten je argument, s katerim se priključuje uredništvo Predonzanijevim izvajanjem. Sklicuje se namreč na Paola Orana, ki je napisal k Gaetovi knjigi uvod in ki ni tam omenil pomianjkljivosti, katere je sedaj iztaknil Pilosio. Ker Orano tega ni storil, zato je po manjkljivosti tudi ne more biti, pravi uredništvo.

Protí takim argumentom je težko se-

Demografsko gibanje na Primorskem v letošnjem prvem četrtletju

Statistični podatki o demografskem gibanju v Juljski Krajini v prvih treh mesecih letošnjega leta so dokaj poučni. Iz njih namreč razvidimo, da kljub vsem populacijskim ukrepom število rojstev nikakor ne raste, temveč da dalje stalno pada, da se pa je nasprotno v tem tromesečju število umrlih celo povečalo nasproti lansnemu številu (verjetno v zvezi z izredno ostro zimo in z nesrečo v račskem rudniku). V naslednjem zomadomaj najprej pregled o prirodnem gibanju za posamezne pokrajine, nato pa pregled o priseljenjih in izseljenjih, števila v oklepajih se nanašajo na isto razdobje v preteklem letu.

PRIMORSKI PRISILJENCI V PRVEM ČETRTLETJU 1940

Pokrajina Gorška: rojenih 997 (1084) umrlih 823 (838) prirastek 74 (246).
Pokrajina Puljska: rojenih 1876 (1833) umrlih 1581 (1284) prirastek 295 (549).
Pokrajina Reška: rojenih 608 (599) umrlih 439 (460) prirastek 169 (139).
Pokrajina Tržaška: rojenih 1547 (1541) umrlih 1689 (1627) —142 (—86).
Pokrajina Zadrska: rojenih 229 (238) umrlih 144 (125) prirastek 85 (113).
Jul. Krajina in Zad. pokr. rojenih 5257 (5295) umrlih 4776 (4334) prirastek 481 (961).

Priradni prirastek je bil torej v letošnjem prvem tromesečju za polovico manjši kakor lanski ob istem času. Povečal se je prirodni prirastek samo v Puljski pokrajini, toda tudi tu samo za 30 duš. V Tržaški pokrajini pa izkazuje tudi letni zmanjšek svojega prebivalstva in sicer takrat kar za 142 duš v treh mesecih.

Ta zmanjšani prirodni prirastek pa se ni zanečil po večjem pritoku iz drugih pokrajin, kakor je razvidno iz sledečega pregleda.

PRISILJENCI IN IZSELJENCI V PRVEM ČETRTLETJU 1940

Pokrajina Gorška: priseljeni 2065 (1860) odseljeni 2009 (1960) prebitok 56 (—100).
Pokrajina Puljska: priseljeni 3149 (2814) odseljeni 2480 (2791) prebitok 669 (23).
Pokrajina Reška: priseljeni 1527 (1112) odseljeni 1437 (1416) prebitok 90 (—304).
Pokrajina Tržaška: priseljeni 3215 (4138) odseljeni 3248 (3163) prebitok —33 (975).
Pokrajina Zadrska: priseljeni 342 (240) odseljeni 285 (190) prebitok 57 (50).
Jul. Krajina in Zad. pokr. priseljeni 10239 (10164) odseljeni 9459 (9520) prebitok 839 (644).

Celotno je sicer razlika med priseljenji in izseljenji letos za 195 večja od lanske, toda ta razlika ne zadostuje, da bi pokrila padec v prirodnem prirastku (480). V Gorški Puljski, Reški in Zadrski pokrajini je bil letos prirastek po priseljevanju večji kakor lani, za to pa se je ta prirastek v Tržaški pokrajini zmanjšal za več kot 1000 (točno za 1008). Če upoštevamo prirodni prirastek in priseljevanje po priseljevanju in odseljevanju, dobimo to-je sliko: v Gorški pokrajini je v letošnjem prvem tromesečju število prebivalstva celotno naraslo za 130 (lani za 46), v Puljski za 964 (572), v Reški za 259 (lani je padlo za 165) in v Zadrski za 142 (163). V Tržaški pokrajini pa je število prebivalstva celotno padlo za 175 (lani se je povečalo za 889). V vsej Juljski Krajini in Zadrski pokrajini znaša letošnji prirastek 1320 (lani 1605).

Velika razlika je med prirastkom v glavnih mestih in ostalim delom pokrajine. V mesecih januar-februar-marec 1940 je znašalo število rojstev v glavnih mestih Gorici, Pulji, Reki, Trstu in Zadru 1976, umrlo pa je v istem času 2149 oseb, tako da je prirodni prirastek v

glavnih mestih bil negativen, in sicer za 170 duš. Priselilo se je v glavna mesta 4424 oseb, izselilo se je s njih je 4264, tako da je znašal prebitok priseljenecv nad izseljenji 160. Vsa glavna mesta skupaj sploh niso imela prirastka, temveč zmanjšek prebivalstva za 10 duš.

V ostalem delu vseh petih pokrajin se je rodilo 3281 otrok, umrlo pa je 2630 oseb, tako da je prirodni prirastek 651 duš. Priselilo so se 5974 osebe, izselilo pa se jih je 5195, tako da je bil prebitok 879 oseb. Celotni prirastek izven glavnih mest je znašal tedaj 1330.

Zaradi popolnosti naj sledi še specifikacija za posamezna glavna mesta. (Podatki v oklepaju se nanašajo na leto 1939).

PRIMORSKI PRISILJENCI V GLAVNIH MESTIH

Gorica: rojenih 238 (271) umrlih 306 (251) zmanjšek 68 (20).
Pula: rojenih 255 (238) umrlih 251 (238) prirastek 4 (—).
Reka: rojenih 324 (312) umrlih 242 (233) prirastek 82 (79).
Trst: rojenih 937 (1019) umrlih 1210 (1187) zmanjšek 273 (—178).
Zadar: rojenih 222 (218) umrlih 137 (119) prirastek 85 (99).

PRISILJENCI PO PRISILJEVANJU IN IZSELJEVANJU V GLAVNIH MESTIH

Gorica: priseljenecv 644 (661), izseljenecv 690 (519) zmanjšek 46 (142).
Pula: priseljenecv 822 (759) izseljenecv 584 (633) prirastek 238 (126).
Reka: priseljenecv 317 (302) izseljenecv 800 (829) prirastek 109 (—236).
Trst: priseljenecv 1713 (2770) izseljenecv 1917 (1846) zmanjšek 204 (924).
Zadar priseljenecv 328 (218) izseljenecv 264 (188) prirastek 64 (30).

Trst in Gorica izkazujejo padec v številu prebivalstva po prirodnem gibanju in po razliki med priseljenji in izseljenji. Zlasti v Trstu je razlika v bilanci med priseljenji in izseljenji v letošnjem in lanskem prvem tromesečju zelo velika (11281). Verjetno je to posledica novih ukrepov, ki so izselili celotno in je padlo število prebivalstva v Gorici za 114, v Trstu pa za 477 duš. V Puli znaša celotni prirastek samo 242 in na Reki se manj: 190. Razmeroma velik prirastek (149) ima samo Zadar.

Čitatelja bo gotovo zanimalo tudi demografsko gibanje v Kanalski dolini, kjer so z novim letom stopil in veljavo ukrepi glede izseljevanja oseb, ki so optirale za nemško državljanstvo. Kanalska dolina je sedaj sestavni del Videmske pokrajine. Ta pokrajina je zelo obsežna, tako da je po podatkih za vso pokrajino težko sklepati na gibanje v tako majhnem predelu, kakršen je Kanalska dolina. Vendar izhajajo tudi iz teh števil zlasti, če jih primerjamo s podatki prejšnjega leta, da se je letos v prvih treh mesecih več oseb izselilo kakor priselilo. Po statistiki so bili letos v vsej pokrajini 7384 priseljenji (lani 6616) in 7397 izseljenecv (lani 6540), tako da je letos bilanca pasivna za 13 duš, medtem ko je bila lani aktivna za 76. Bolj izrazito je to gibanje po uradni statistiki za Bolcansko pokrajino v Južnem Tirolu, ki je v pokrajine se je letos kar 5736 oseb več izselilo kakor tja preselilo, lani pa je število priseljenecv prekašalo število izseljenecv za 632. Po poluradnih vesteh, ki so jih objavili koroski listi, vemo, da so dosedaj že štiri skupine Kanalec zapustile deželo in prispale na Korosko. Gre za okroglo 1000 oseb, torej približno za četrtino vseh, ki so optirali za nemško državljanstvo. Po veliki večini so to samski brez lastnega premoženja. Vojaki, ki so se izjavili za izselitev v Nemčijo, pa se morali ubrati pot v novo domovino preko Južnega Tirola. Nadomestila teh izseljenecv po priseljenjih iz drugih krajev do sedaj ni opaziti.

L. Č.

TRST POD UDARCEM ANGLEŠKE BLOKADE

Pravi početak vojne na mejah Francije, Belgije in Nizozemske je v mnogočemu vplival tudi na Italijo. Zdi se, da se Sredozemlja zopet polako razburjanje po kratkem intervalu nekaj dni. Paralelno z nemško intervencijo na mejah Francije je Italija sprožila vprašanje angleške blokade, ki je po italijanskih računih nanosila Ital. trgovski mornarici veliko škodo, katere cenijo na eno milijardo lir. Ob tej pri-

liki je bilo z italijanske strani podčrtano, da je zaradi blokade največ trpel Trst. Že ob začetku blokade so bile italijanske oblasti zaskrbljene glede usode Trsta, o čemur so pisale tudi inozemske agencije. Preko tržaške luke je namreč šel velik del nemškega prometa v prekomorske države, ki je zaradi blokade moral prenehati. Iz tega je razvidno, da se položaj Trsta ni popravil temveč še celo poslabšal.

vega demografsko gibanje v Trstu je dejstvo in tega dejstva ne more izbrisati nobena še tako zavito sestavljena knjiga.

P. P.

TJEDAN MEDJUNARODNE POLITIKE

Rat se proširuje

I unatrag nekoliko dana Evropa ima novu frontu u Belgiji i Nizozemskoj. Njemačke su čete prekorakale nizozemsku i belgijsku granicu, a kako su obje male države odbile da se brane mjesto da pristanu na kapitulaciju, došlo je do otvorenoga neprijateljstva i oružanoga obračuna, u kojemu su se Nizozemska i Belgija stavile na stranu saveznika.

Opsežna motivacija njemačkoga napada na obje države, koje su bile neutralne poznata je iz dnevnih novinskih izvještaja. Glavni razlog radi kojih su se Nijemci odlučili na taj čin jest po njihovom tumačenju, okolnost, da su Saveznici spremali napadaj, uz pomoć Nizozemske i Belgije na Ruhrsko područje. Nizozemskoj i Belgiji spočitava se, da su svijesno tolerirale povredu svoje neutralnosti sa strane saveznika, da su depešom potajno radile u dogovoru s njima.

Kako se vidi ponovo se situacij u Danskoj i Norveškoj, za koje se države s njemačke strane također izmislilo da su kršile svoju neutralnost na štetu Njemačke, koje je te zemlje morala okupirati da u tome pretekne saveznike.

Diplomatskim jezikom reklo se, da je Njemačka odlučila oružanom silom osigurati neutralnost prijte Danske i Norveške, a sada Belgije i Nizozemske protiv pokušaja Engleza i Francuza, da te zemlje uvuku u ratni sukob, razumljivo se na svojoj strani.

Talijanski listovi, koji stvoje sasvim uz Nijemce — luzevisti »Osservatore Romano«, koji tumači gledište Vatikana — odobravaju njemački ulazak na Belgiju i Nizozemsku, jedino su u argumentaciji njemačkoga koraka jasniji. Oni nalme otvoreno izmisti, da je Njemačka bila prisiljena podčiniti Belgiju i Nizozemsku jer se za nju sada radi o borbi na život i smrt, u kojoj joj je dozvoljeno poslužiti se s onim oružjem za koje smatra da će biti smrtonosno za protivnika.

Svijet je događajima u Belgiji i Nizozemskoj doživio ono isto, što je doživio na početku svjetskoga rata, kad je također uslijedio njemački prodor u Francusku preko Belgije — samo još u jačoj mjeri, jer je sada žrtvom postala i Nizozemska.

*

Kao i do sada aktualno je i sada pitanje: što će biti? Da li je uslijed događaja posljednjih dana nastupio čas talijanske intervencije, o kojoj se svakim danom sve više govori? I gdje će uslijediti ta intervencija?

Sve su to pitanja, koja su još uvijek neizvjesna, premda je ta neizvjesnost sve manja. Pisanje talijanske štampe i manifestacije odnosno demonstracije u talijanskim gradovima mogle bi se shvatiti kao navještaj onoga, što bi — čini se — imalo neminovno uslijediti možda već u najkraće vrijeme. Za raspoloženje u talijanskoj javnosti karakteristično je na pr. to, da su i prvi izvještaji o borbama u Belgiji bili potpisani u unutrašnjoj strani lista, dok su sve novine došle na prvot stranici referat. Što je podnesen Mussoliniju, u kome se iznose veoma detaljno šteta, što ih je saveznici čka pomorska blokada nanijela talijanskoj trgovini i talijanskom parobrodstvu. Po mišljenju stranih novilara u Rimu objavljivanje toga referata znači osjetljiv korak još veći za tegetnutost u talijansko-engleskim odnosima.

Tu za tegetnutost osjeća se i po protuengleskim i protufrancuskim demonstracijama, koje su priređene u različitim gradovima Italije uz krilaticu: »Suez, Gibraltar, Malta, Tunis, Djibuti«. U Rimu se manifestiralo i prigodom proslave fašističkog imperija, 9. o. m. j., nakon kratkoga Mussolinijeva govora, u kojem je Duce rekao mnoštvo, da se nakon njegovih govora Talijani moraju pridružiti njegovoj sudbini, koju će samo činjenice preknuti.

Da li je taj čas blizu?

»Bura pomalo sve jače zahvaća Sredozemno more, ali da li će ona izazvati naglu tragediju, pitanje je, koje još uvijek ostaje otvoreno — javio je ovih dana rimski dopisnik beogradske »Politike« svome listu. On bilježi kao karakterističnu činjenicu da pored svih znakova za tegetnutosti tamošnja javnost i dalje ostaje mirna. Kao znak te za tegetnutosti mogu se uzeti i Mussolinijev upute vodjama vojske, kojima je stavio u zadatak da usavrše obrambeni sistem na francusko-talijanskoj granici, te okolnost da se u Rimu javno spalio prigodom manifestacija »Osservatore Romano«, koji je osudio njemačku invaziju u Belgiju i Nizozemsku.

NASTAVAK NA 2. STRANI I. STUPAC

Pokušaj ucejenjavanja

Pula — Pred sudom u Puli održan je zanimljiv proces u kom je in contumaciam osuđen neki Josip Butković, nastanjen sada u Ljubljani, a rodom iz žrnjanske sela u Roverju. Prošlog ljeta djelatni Jure Butković sivi su ga oplakivali, a došao je na spovjod iz Ljubljane i oplužen Josip Butković. On je nagovarao tom prilikom nasljedniku preminuloga udovu Katarinu Butković, da raspodjela imanje pa da podje s njime u Ljubljani, ali je ona to odbila. Kasnije je Butković iz Ljubljane pisao pismo u kom traži od nje, da mu prepíše jednu četvrtinu imetka i 2000 lira u gotovom pa da od ostavine ne će ništa tražiti. Ona nije ni na to pristala. Konačno je Butković iz Ljubljane udovici pisao pismo, jer da će je inače ušuti da je pokolnoga otvora, da bi mogla živjeti s jednom susjedom. Liječnici nalaz dokazao je da je pokoljni umro naravnom smrću, pa je udovica podigla proti Butkoviću tužbu zbog ucejenjavanja. Osuđen je na 3 godine zatvora in contumaciam, ali su mu uslijed amnestije dvije godine oproštene.

Umro kontreadmiral Lius

Labin — U Labinu je umro nekadašnji austrijski kontreadmiral rodom iz Labina Lino Lius. Lius je bio tip pravog austrijskog časnika, koji nije mogao razumjeti, da bi Austrija mogla propasti. Za njenu se je slavu borio i u Kini za bokerskog ustanka godine 1900. Našem narodu nije bio nikada prijatelj, pa je jednom prilikom išao čak samome Franji Josipu da bi spriječio da se Labin ne bi službeno pisao hrvatskim nazivom.

Niz nesreća na Rijeci

Rijeka — 64-godišnji seljak Ivan Ročić iz sela Zabice kod Jablanice vraćajući se kući s polja vozio se na svojim seljačkim kolima. Kako je put bio neravan, to su se kola na jednom zaokretu prevrnula u grabu i poklopila Ročića, koji se jedva izvukao ispod njih s preomiljenom ključnom kosti. Morao je biti otpremljen u riječku bolnicu.

Rijeka — Marijan Šuperina, kome je sada 38 godina, namješten je kao noćodijla na Rijeci. Vozio se prije nekoliko dana na bicliku u Matulje pao je tako nesretno da je razbio koljeno, pa je morao biti otpremjen u bolnicu.

Rijeka — Radnik Ivan Šuran, 31-godinu star, iskrcavajući na kolodvoru jedan vagon dospio je nesrećom među odbojnice vagona, koji su mu zgnječili desnu ruku.

Rijeka — Dok su radnici prije par dana na obali ukrcavali teret na talijanski parobrod »Lucia«, koji je imao da drugi dan oputuje u Genovu dogodila se na palubi broda jedna smrtna nesreća. Iz dizalke je naine ispala jedna velika željezna traverza, koja je pala ravno na 18-godišnjeg mladića Mlutina Srdoča iz Kastva i na mjestu ga ubila. Ujedno je okrunula i Ljubu Horvata, prigledjivši mu nogu. Ova nesreća učinila je na sve radnike koji su radili na ukrcavanju težak dojam.

Rijeka — Franjo Grdenić, 17 godina star, iz Svetoga Petra na Krasnu radio je na riječkom kolodvoru. Neopreznostu dodirnuo je rukom električni vod, koji je imao napetost od 3500 volta, pa mu je spalio ruku. Može živjeti Bogu da je tako jeftino prošao, jer je lako mogao biti na mjestu mrtav. Sada se nalazi u bolnici, gdje će ako ne nastupe komplikacije biti izliječen za desetak dana.

NASTAVAK SA 1. STRANE

Kako će se svi ti događaji o kojima smo govorili odraziti u balkansko-podunavskom sektoru?

U odgovoru na to pitanje valja svakako voditi računa o svima faktorima koji imaju interesa u jugoistočnom dijelu Evrope uz Italiju i Njemačku, dakle i Rusija. »Paris Soir« je objavio neke informacije iz Züricha prema kojima moskovski politički krugovi pažljivo prate evropsku situaciju zbog odjeka koji može imati na Balkan. Neki čak tvrde, veli francuski list, da je Kremalj saopćio Njemačkoj i Italiji, da bi svaki pokušaj avanture na jugoistoku naišao smjestna na otpor sovjeta, koji da ne mogu dozvoliti da se povrede ruski interesi u tom sektoru.

Berlinski dopisnik »Politike« je pak u vezi s popisom jugoslavensko-ruskoga trgovackoga ugovora u Moskvi javio, da bi Njemačka pozdravila eventualnu mogućnost da balkanske države u svojoj želji za neutralizacijom prodube svoje odnose s Rusijom i da se na njih oslone u toliko više, što održanje neutralnosti Italije, koja je u ulogu dosada vodila, postaje neizvjesnije zbog kritičnoga stadija njenih odnosa sa zapadnim velebilama.

U vidu tih pretpostavki bio bi dakle dosadnji stav neutralnosti Balkana i dalje osiguran sve kad bi recimo Italija imala i druge planove.

IZ RODNOGA KRAJA

ISTRA I NJEZINA INDUSTRIJA

Dok je Istru potpadala pod Austriju sva je njezina vrijednost bila u tome što je bila okružena morem i što je bila najbliži i jedini izlaz austrijske polovice monarhije u svijet. Austrija je tu njezinu osobinu svestrano iskoristila. Dvije njezine najglavnije luke Trst i Pula došle su uslijed toga do svog izražaja. Trst je postajao svakim danom sve većim trgovačkim gradom, a Pula sve jačom i čvršćom ratnom lukom jednog velikog i moćnog carstva.

Da je uslijed toga i čitavo istarsko gospodarstvo bilo uređeno u vezi s tim činjenicama, nije potrebno posebno ističati. Pula je dobila frekventnu željezničku vezu, a da o Trstu ni ne govorimo. Odvojkom od Kanfanara da Rovinja i kasnije spojem Forča s Trstom s vichalnom željeznicom, Istru je uvažilo se tadašnje prilike — imala zaista gustu željezničku mrežu, kao malo koja druga pokrajina.

Industrija se u Istri nije razvijala iz jednostavnog razloga, što Austriji kraj drugih njezinih industrijskih pokrajina nije bila potrebna. Austrija je obilovala i useljenom i željezom i svim mogućim rudama i rudacima, pa joj se nije isplatilo da još i Istru industrijalizira. Istru je tada imala svoju svrhu: da bude izlazom Austrije na more, da bude saustrijsko primorje.

U novim prilikama, pod Italijom, Istru je prestala za novu državu biti izlazom na more, jer Italija ima mora koliko hoće. Susjedna Jugoslavija ima svoju prostranu i lijepo razvedenu morskou obalu. Austrija i Češka skrule su prema sjeveru na Bremen i Hamburg. Poljska je imala svoj komadić mora u Gdini i Gdanskom, a Mađarska se je, hoćeš ne hoćeš, morala služiti Sušakom, kao najbližim izlazom na more, jer prelazom na Rijeku već je prelazila granicu druge države.

I tako je pomalo Istru počela mijenjati lice i preuređivati svoje gospodarstvo. Počela se industrijalizirati, jer su to tražile nove prilike.

Rudnoga blaga ima Istru dosta. Već je u 17 vijeku u Krapanu otkrivena žila ugljena, koju je iskoristavala mletačka obitelj Naul. Godine 1837, postao je vlasnikom tog skromnog rudnika barun Rothschild i tada se rad znatno povećao. 1845 godine bilo je već iskopano 75.000 kvintala ugljena. Godine 1874 iskopano je 500.000 kvintala, a bilo je zaposleno 500 radnika.

Tragovi ugljena ne nalaze se u Istri samo u Krapanu nego i drugdje. Tako teče jedna bogata žila ugljena skoro kroz cijelu Istru uzduž. Počinje u Cičadi, prolazi između Roča i skrće na istok do Labina i Krapanu. Ta se žila žala sada temeljito iskoristava, jer je Italija urlijenom siromašna, i sada kopao ugljen u Istri na desetak tisuća kopaca.

Od ne manje važnosti je i sumporna rudica. Iznemđu Motovuna i Buzeta a naročito u okolici Sovinjaka, ima bogatih nalazišta materijala za izradbu aluminijeva i željezna sulfata. Ovaj se rudnik nekada smatrao najbogatijim u Austriji i drugim po redu, odmah iza onoga u Komotau u Češkoj. Još na početku prošloga stoljeća davao je godišnje 1000 kvintala ugljena, a sada ih daje 7000 kvintala izvrsnog vitriola. Kasnije je taj rudnik napušten, pa se zadnjih 60 godina nije u njemu uopće ništa iskopalo.

U Istri ima mnogo i mramora. Nalazišta mramora ima u okolici Rovinja, Rabca, Labina, Buzeta, Novaka i Mošćenica. U okolici Pazina, Buzeta i Labina ima mnogo gline od koje se daje peći odlična opaka, a nedaleko Motovuna ima i bogato nalazište pakline (katrana).

Sve to leži još sasvim neiskorišteno. Osim ugljena koji se jedini iskoristava na veliko sva ostala rudna bogatstva Istre za sada još nijesu tako redi uopće iskoristena. Izgleda da će se pomalo sve prirodno bogatstvo Istre početi temeljito iskoristivati, jer Italija, kako smo već istaknuli na tome oskudijeva. Vanjsko se lice Istre preme tome izmjenilo. Kako će i u kolikoj mjeri to uplivati na dušu pučanstva to je pitanje za sebe.

NASTRADALI DINAMITAŠI

Pula — U četvrtak dne 9. svibnja začula se je u ulavici Mužle strašna detonacija. Nekoji mornari, koji su u obilaznoj tvrdjavi stacionirani potražili su prema uvalici računajući da se dogodila neka nesreća. I zaista. Kada su dotrčali u uvalicu opaze kako im ide u susret sav okrvavljen neki 28 godišnji mladić, koji je više tapkao nego hodao, jer su mu bile pozlijedene oči, a niz lice mu je curkom curila krv. To je bio, kako se naknadno ustanovilo neki Josip Molinar.

Malo dalje nadjena su još dva ranjenika, koji su se valjali u lokvi krvi. Brže bolje pozv...o je društvo za spasavanje koji... je za čas došlo ali su se bolničari tek teškom mukom mogli približiti ume-

srećanima, jer su se oni nalazili među klisurama. Došavši na lice mjesta našli su unesrećene od kojih je jedan, neki Bruno Salamon bio već mrtav. Dinamit mu je raznio ruke i rastragao grud. Drugi teško ranjen bio je 21 godišnji Ivan Rakovac. Teško je ozlijeđen na rukama, po licu, očima i drugod po tijelu. Liječnici sumnjaju da će i on ostati na životu.

Na preslušavanju ranjenici se ispričahu jedan da je došao brati šparoge, a drugi da je izišao malo na svjež zrak. Tamo da su se namjerili na pokojnog Salomona, koji da je baš bacao dinamit, ali da mu je taj eksplozirao u rukama i ubio ga, a njih teško ranio. Toj nalnoj obrani vlasti ne vjeruju.

LIDIJA MACAN JOŠ NIJE PRONADJENA

Vodnjan — Lidija Macan, dvogodišnja djevojčica, koja je prije više od mjesec dana nestala bez traga pod misterioznim okolnostima još uvijek nije pronađena. Sva istraga vlasti ostala je bez uspjeha. Medjutim izgleda da tu nesreću nije u redu. Jer da je djevojčica poginula ili da je zvjeri rastrgala bio bi svakako nadjen makar i najnezmatniji trag. Dvogodišnja djevojčica nije mogla otići sama daleko od kuće. Istraga karabinjera i puljske kvestre izgleda medjutim da je ipak naišla na neki trag. Ispitivanjem ukučana ustanovljeno je, da se prije par mjeseci majka djevojčice

dogovarala s jednom imućnom obitelji u okolici, koja nema djece, da bi joj malo Lidiju dala pod svoje. S time je bila sporazumna i baka djevojčice, ali je očaj žestoko odupro rekavši da će uvijek ohraniti smoti da može i tu djevojčicu prehraniti lako ima još drugih 7 sinova u kući. Navodno su o tom davanju pod svoje posredovale i neke teške djevojčice. Medjutim kod onih seljaka, koji su djevojčicu htjeli uzeti nije nema. I tako se zameo djetetu svaki trag. Već je mjesec dana, a da istraga nije mogla ustanoviti gdje se dijete nalazi. Stvar postajete svakako veoma zanimljiva.

TRAGIČEN KONEC NASEGA ROJAKA

Naš rojak Gornjezelj Stanko, rojen 6. januara 1908 u Krajinji vasi na Krasu je koncem aprila šel prostovoljno u smrt. Našli su ga na gorenski progi pri St. Vidu nad Ljubljano; pri njem so dobili pismo s tole vsebino: »Grem prostovoljno u smrt, pozdravljam vse silnjete i umetnike!« Pokojnik je prišel u Jugoslaviju v maju l. 1931. Po poklicu je bil nekak je bil nekak asa zaposlen pri nekem pek. mojstru v Ljubljani. Teško ga je zadela smrt zaročenke, ki je nagloma zbolela in umrla kmalu po njegovem prihodu v Jugoslavijo. Zdi se, da tega ni mogel preboleti. O svojem dekletu je spisal celo povest in se na vse moči trudil, da bi bila obelodanjena v našem listu, pa tudi pri ljubljanskih dnevnikih je prosil, da bi objavljali njegove spomine. Pozneje se je, morda radi brezposelnosti, nekako pobehemil. Nosi je dolge lase, z zarasčeno brado je dajal videz umetnika, zlasti še, ker je hodil vedno po Ljubljani z umetniškimi in amaterskimi slikami pod pazduho, katere je ponujal v prodajo in si na tak način služil kruh. S svojim mirnim nastopom in poštenim vedenjem si je pridobil med ljubljanskimi umetniki: in amaterji številne znance in prijatelje. Naj bo nesrečnemu rojaku ohranjen gladi spomin in pokoj njegovi duši!

SMRT DVEH UGLEDNIH ZDRAVNIKOV.

Trst, maja 1940. — Pretekli teden je umrl v Gorici v visoki starosti znani zdravniški strokovnjak dr. Pavia N. Pokojnik je bil po rodu Žid. Pred časom se je zelo izkazoval v italijanskih nacionalnih vrstah in je vedno veljal za velikega patriota ter je bil tudi zaradi tega obsut z raznimi častmi. Znan je bil tudi kot zelo dober zdravnik. Toda v novejšem času je moral mnogo preboleti. Odvezla mu je bila zdravniška praksa. To za je seveda v mnogočem potrl in razočaralo. Skoro ob istem času je umrl v Trstu daleč okrog znani zdravnik dr. Emanuel Freund, ki je bil tudi židovskega pokolenja. Slovel je v Trstu, kjer se je dobro aklimatiziral, kot izvrsten specialist za kožne in spolne bolezni. Precej je njegova usoda slična usodi dr. Pavije. Tudi on je zaradi židovskega pokolenja prestal marsikaj grenko. Ni dolgo tega, kar so mu odvzeli zdravniško prakso, dasi je bil znan kot vnet zagovornik tržaškega italijanstva.

POGINUO RVAČ

Oprtalj — Prigodom jednog vrvackog natjecanja u Gorici poginuo je Narcis Dizdžet iz Ortlja. Njega je u borbi ubio Rimljanin Punturi. Njegovo je mrtvo tijelo dopremljeno u Orptalj.

Prevare sa željeznim ogradama

Pula — Svojedobno izasla naredba da će se željezne ograde pokupiti i predati državi za ratne potrebe. Do danas međutim nije utvrđeno, lko će ograde sabirati i kamo će se pređavati. Medjutim su neki špekulanti već započeli skupiti ograde da ih tobože predaju u državno magazine. Sada je nastala objašnjenje u kom upućuje pučanstvo, da ne nasleđu takvim špekulantima, koji će biti strogo kažnjeni, nego neka pričekaju dok Generalni komesarjat ne dađe potanje upute. Te će upute biti objavljene u dnevnoj štampi. Istom tada će privatnici podnijeti prijavu koliko i kakvih željeznih ograda imaju, pa će po njih doći povjerenici vlasti, koji će ih demontirati i odnijeti. Dotle neka nitko ograda ne skida.

LJUVARSKA POSLA

Rijeka — Na Rijeci su odgovarali pred sudom Židovi Julije i Alojz Heršković zbog livhe. Oni su nekom Alojzu Mance posudili novaca uz visoke kamate, a on im je za pokriće morao dati mjenicu na mnogo veći iznos nego što su mu ga posudili. Tužio ih je i oni su osuđeni, svaki na 200 lira globe i dva mjeseca zatvora, no ta im je kazna uslijed amnestije oproštena.

TAJNA PECARA RAKIJE

Vodnjan — Mate Vitanović Martnov iz sela Bodoleri pekao je rakiiju u svom podrumu, a da o tome nije obavijestio vlasti. Netko ga je prijavio i financij su banuli u njegov podrum i pronašli 13 litara rakiije, koju je skuhao tajno... Zапljnjen mu je kotao, a on je osuđen na tri mjeseca zatvora i na plaćanje globe od 3700 lira i da plati troškove procesa.

VIŠE KOLJJEVKI NEGO SKRINJA

Klana — U mjesecu travnju rodili su se u Klani: Mariustella i Gianfranco Principi, dvojici talijanskog doseljenika. Olga Laginja, Niko Beatrica, Iskra Ruža, Grzinčić Pavao i Simčić Karmela. Umrlu su: Principi Gianfranco Iskra Ruža, Grzinčić Ivan, Vjenčani su: Antun Medvedčić i Stanislava Leta. U travnju je prema tome bilo rođeno četvero djece više nego što je ljudi umrlo. Isto je tako bilo i u ožujku.

OTVOREN KONVIKT ZA SIROČAD RUDARA

Pazin — Dok ne bude izgrađen novi konvikt za djecu poginulih rudara djeca će biti smještena u bivšem djakom konviktu. Konvikt će nositi ime »18. novembra« na uspomenu dana kada su svojedobno bile proglašene sankcije skoro svih svjetskih država protiv Italije, prigodom njenog ulaska u rat s Abesinijom. Otvorenje konvikta za siročad raskih rudara uslijedit će dne 24. svibnja, a biti će primljeno oko 150 djece.

NASTRADA O BICIKLISTA

Pazin — 17-godišnji Lacinije Gržetić iz Pazina sudjelovao je na biciklističkim trkama Pazin-Pula. Nedaleko Marčana dogodila mu se nesreća i on se stvorilo s bicikla. Ozlijedio je li u ruku, lice i koljeno.

KAŽNJEN TRGOVAC

Premantura — Ivan Mišo, trgovac iz Premanture skupljao je od pojedinih obitelji, koje nijesu htjele kupiti kavu, njihove cedulje i na taj način je sakupio cedulja za 3,5 kila kave, u kojom je kasnije prama svom nahodjeniu raspomagao. Budući da je to kaznjivo to je kažnjen zatvaranjem dućana kroz tri dana.

DVOJCI

Tinjan — Kazimir Krizmanić Josipov dobio je dvojke. Puljski prekrad mu je radi toga poslao 700 lira nagrade.

MALE VESTI IZ ARGENTINE

Buenos Aires. — Pred mesecem dni je umri Leopold Kralj, star komaj 42 let, doma iz Merć pri Sezani. Pokojnik je dospel v Argentino, kakor većina naših rojakov, 1923 leta.

Neizprosna smrt je v Villi Devoto zahtevala življenje našega rojaka Antona Nanuta doma iz Štandara pri Gorici, starega 46 let. Preminul je po kratki in težki bolezni v četrtek, 28 marca ob peti uri zjutraj.

V nedeljo, dne 4 februaria je umri tragične smrti naš vipavski rojak Anton Banelj. Pokojnik je bil rojen pred 35 leti v vasi Jakovec št. 7 (Vrabče) nad Vipavo.

Dne 3 februaria smo položili k večnemu počitku Matevca Konobel, starega šele 33 let, doma iz Hruševja pri Postoljni. Tajnost, zakaj si je nesrečni mladenič vzjel življenje, je šla z njim v prerani grob. Zavilj je precejšnjo količino močnega strupa.

Strabare, Pa. USA. — Tu je zadnje dni umrl Jos Novak, star 74 let in rojen v Koritnici pri St. Petru na Krasu.

ŠTO SE ČITA I PIŠE U DANAŠNJOJ ITALIJI?

Talijanska književnost izvan Italije — Književno, filozofsko i političko stvaranje — Politička literatura u Jugoslaviji

O savremenoj talijanskoj književnosti izišao je u "Novoj Evropi" (broj 2 i 3.) zanimljiv informativni prikaz, što ga je napisao Bogdan Radica, čija su politička razmatranja u vezi sa stanovištem Italije prema današnjem sukobu u Evropi također preneli iz sponemotoga časopisa.

Radica piše, da te naučiteljska djelatnost na području književnog, filozofskoga i političkoga stvaranja u Italiji i sada još uvijek vezana za iste staroga, neumornoj kulturnoga radnika Benedetta Crocea, čiji je konzekventni stav prema fašizmu još od prvoga časa općenito poznat. Ljepina književnosti u modernoj Italiji nije, veli dalje Radica, zabilježila nikakav naročiti književni događaj.

Za nas su, kaže zatim Radica, od važnosti dvije publikacije italijanske književnoga historičara Raffaele Ciampinija, koji je izdao nepoznatu spisicu iz ostavštine Nikole Tommasoa. Tommasoova ostavština nalazi se u firentinskoj Narodnoj biblioteci; u njoj postoji gradnja još uvijek neobjavljena, naročito važna za poznavanje dalmatinske finke povijesti i kulture te dalmatinskog odnosa s Padovom i Venecijom iz Tommasoova vremena. Ciampini je objavio nepoznatu intimni dnevnik Tommasoov (Diario intimo, 1939) koje je knjiga doživjela u roku od godine dana dva izdanja. Ovi intimni dnevnici otkrivaju nam sasvim nepoznatog Tommasoa. Pisao je svoj dnevnik u Firenci, Parizu u Veneciji, Padovi, na Krfu, i u Turinu u raznim izgnanstvima, bilježeći sve ono, što je doživljavalo u svojoj intimnosti, u svojoj odnosima s ljudima i ženama s književnim svijetom Dalmacije Italije, Francuske i nove Grčke.

Druga je Tommasoova knjiga, koju je Ciampini objavio "Cronichetta del Sessantesimo" (1939), u kojoj su iznesene Tommasoove uspomene iz godine 1868, njegovog pogleda na ljude iz talijanskoga ujedinstva, kao i njegove impresije o Kvaterniku, Kukuljeviću kao i o mnogim drugim ličnostima iz Hrvatske onih godina, s kojima je dolazio u doticaj; bilo u Parizu bilo u Italiji. Sasvim novi podaci dani su ovdje o Kvaterniku, kao i o ostalim hrvatskim političarima onoga doba, za koje u ostalom Tommasoio nije imao simpatija.

Već iz ovoga što je do sada iznešeno vidi se da je opravdan interes za djela talijanske književnosti, a to naročito vrijedi za političku literaturu, koja se kod nas premalo prati, te se slabo poznaju i ona djela, koja se odnose direktno na nas. Zbog toga je i ovaj prikaz Bogdana Radice u toliko interesantnijem.

Politička literatura u Italiji danas je — veli dalje pisac — jednostrana, odnosno fašistička osim filozofsko-političkoga djela Benedetta Crocea, preina kojemu se izdani od strane režima pravi izuzetak.

Interesantna je pisčeva konstatacija, da je Mazzini u savremenoj Italiji najinteresantniji predmet talijanske historioografije. O njemu je objavio Ferruccio Onofra-valle opsežnu knjigu pod naslovom "La Politica Internazionale nel Pensiero e nella Azione di Giuseppe Mazzini" (1939), u kojoj je iznesena Mazzinijeva misao obzirom na ulogu Italije na međunar. području.

Tu su izložene Mazzinijeve veze sa svim narodima Evrope, te se iznose i odnosi Mazzinija sa Srbijom, pa se kaže da je Mazzini vjerovao da se Austrija može srušiti talijansko-srpskom saradnjom. Februara 1864 boravio je u Londonu srpski pisac i rodoljub Vladimir Jovanović (tada Slobodana Jovanovića), koji je lito da zainteresira Cipriana za srpsku i balkansku stvar, na je Mazzini posredovao preko britanskoga poslanika Gibsona, da Jovanović bude primljen od Gladstonea; tada se Jovanović sporazumio sa Mazziniem, da se i u Srbiji osnuje društvo slično Mladoi Italiji, koji je bio osnivač Mazzini gotovo po svim zemljama. Ali stvar tada još nije uspjela, jer je "Omladina" nikla tek 1866. ili 1867. nego je Mazzini, u oči rata od god. 1866. nastojao da — posredstvom istog Jovanovića — digne ustanak u Bosni, da bi se ujediniła sa Srbijom. Ni tu Mazzini nije uspio, iako nije napuštao svoju zamisao.

Poznatu izdavača Laterza izdao je Mazzinijeva "Slavenska pisma" (Giuseppe Mazzini: «Lettere Slaves», Bari 1939) u redakciji i s predgovorom F. Canfora, gdje su objavljeni članci i pisma Mazzinija koji su govore o Slavenima — što je Mazzini pisao o Slavenima neizasi se u toj knjizi, pisao s opsežnim i iscrpnim predgovorom izdavača o Mazzini i njegovim odnosima prema Južnoj Slavenima i prema balkanskim narodima. Djelo je redigirano u duhu Mazzinijevih ideja; ali se ističe, da je nova politika Italije naspram Jugoslavije ponovo probudila u Italiji zanimanje za Mazzinija, prvog pobornika talijansko-slavenskog prijateljstva.

Kad je već o ovome riječ, — kaže zatim Radica — treba da istaknemo i nekoliko brošura — knjiga koje su, od poravaka jugoslavenskog odnosa s Italijom, objavljene u Italiji. Prelazimo preko poznate knjige Virginia Gayde o Talijanima i Jugoslavencima, koja nije više aktualna, a koja — prolivno od Mazzinija — baš u oči talijansko-jugoslavenskoga izmirenja go-

vori o nemogućnosti sporazuma. Spomenućemo interesantnu knjigu iz međunarodne historije, Maria Roscana: «La Serbia e l'Intervento in guerra dell'Italia» (1939), u kojoj se na dugačko iznosi razvoj odnosa između Kraljevine Srbije i zatim Jugoslavije, i Italije za vrijeme rata, odnosno prilikom ulaska Italije u rat i kasnije.

O Jugoslaviji se uopće u posljednje vrijeme mnogo piše u Italiji. Pored spomenute knjige Virginia Gayde («La Jugoslavia contro l'Italia») i pored njegove brošure «Italia e Francia», u kojoj se također govori o Jugoslaviji treba zabilježiti knjigu Uga Cuesta: «Jugoslavia d'oggi» (Milano 1939) koja je uspjela kao zbir karakteriističnih i živih utisaka iz Jugoslavije, te iz koje talijanski čitatelj može da dobije cjeloviti utisak onoga, što Jugoslavija znači za stranca, koji nam je prvi susjed, kao što je Talijan nezavisno od momentanoga političkoga raspoloženja i od politike, koju vode vlade.

Zanimljivo je Radičino poglavlje, u kojem govori o talijanskoj književnosti, u koja se obavljuje izvan Italije:

Pored talijanske književnosti u Italiji, postoji i literatura na talijanskom jeziku koja se objavljuje van Italije, zato što su njezine publikacije u Italiji zabranjene. Glavno izdavačko poduzeće te vrste jest danas «Nuove Edizioni di Capolago», čije se knjige i publikacije štampaju u Luganu i u Ženevi. U ovim izdanjima, od glavnih knjiga koje su zadnjih godina objavljene, treba spomenuti naročito četvrti dio tetralogije romana Guglielmo Ferrera «Liberalazione»; zatim Carla Storz: «Zidari savremene Evrope»; i Lea Ferrera: «Meditazioni sull'Italia». Ignazio Silone (autor «Fontanare») objavio je, u toj kolekciji, svoj roman «Panc e Vino» («Kruh i vino»), koji je svakako najjači roman talijanske književnosti poslije Verge. U istom izdanju štampana je i knjiga pjesama «Lea Ferrera: «La Catena degli Anni», koja daje potpunu sliku lirskog talenta pisca «Angelic», remekdjela talijan, izbjegličke književnosti. «Nuove Edizioni di Capolago» pod vodstvom gdje Gine Lombroso, objavile su ove godine i Radičinu knjigu pod naslovom «Colloqui con Guglielmo Ferrero — Seguiti dalle grandi pagine» (1939); to su razgovori Bogdana Radice sa Ferrerom, koji iz-

nose postanak i razvoj Ferrerove misli, kao i razvoj njegova života, a uz to izbor iz najboljih Ferrerovih spisa. Talijanska književnost u emigraciji bilježi i pojavu jedne važne knjige: Armando Zanetti: «Il Nemico», koja raspravlja o problemu odnosa pojedinačne i narodne državi.

Zbog potpunosti slike prenosimo konačno i zaključno poglavlje Radičina prikaza, u kojemu je pisac sintetizirao svoj pregled savremene talijanske književnosti, zapravo duh talijanske kulture.

«Duh talijanske kulture — veli Radica — danas je u znaku prevlasti fašističkog političkog sistema, koja obiluje političkom, pravnom, socijalnom, i lijepom književnošću. Ali niu narod ne osjeća u dubini, jer nema prave spone između koje vlada i dubini. Najpodrični pisac ove literature na površini je sam Mussolini. Medijum, zabranjena djela čitaju se i u Italiji više nego što se misli, pa je Silone — nakon svog napuštanja komunizma — postao danas jedan od najomiljenijih pisaca one Italije koja čita krišom. Sam Croce doživljava mnoga izdanja svojih političko-filozofskih djela, kojima kritizira totalitarne doktrine, mada direktno ne govori o fašizmu. Sve su to dokazi da ima i jedna Italija koja traži svoju kulturu izvan površine, u dubini. Pisac površine danas je svakako Giovanni Papini, koji najekvivalentnije izražava osjećaje i raspoloženja Italije koja se vidi — on je nezir prorok i nezin utuač. Njegova slava — prošle smrti D'Annunzia i Pirandella — danas je najveća. Bontempelli ostaje po strani zbog svoga političkog držanja. Marinetti se ne uzima više ozbiljno. Ardengo Soffici ne daje ništa, osim svojih invektivna protiv Francuske. Smisao talijanske kulture ostaje u njenom sili, i tu, u samoi Italiji, Benedetto Croce ostaje uvijek prvak i prorok. Van Italije, Guglielmo Ferrero, Carlo Storz, Gaetano Salvemini, Francesco Nitti, svakako su vrhovi talijanske političke misli, njezine historioografije i njezine kulture. Njihova djela, skupa sa djelima Crocea, ostaju za sutrašnjju Italiju ono što su djela Mazzinija i Giobertija predstavljala za novu Italiju 1848. Tu će buduće generacije crpsti smisao talijanske historije i talijanske vječne drame, koja se odigrava u dubini talijanske svijesti.»

POLITIČKE BILJEŠKE

„Ni Italija ni Njemačka ne namjeravaju mijenjati svoje odnose s Jugoslavijom“

Talijanski list «Il Resto del Carlino» donio je jednu bilješku, za koju je poznato da je obično pisao ugledna i dobro informirana ličnost fašističke stranke, u kojoj se među ostalim kaže:

«Ni Italija ni Njemačka ne namjeravaju mijenjati svoje odnose s Jugoslavijom, i Eogardo nema nikakvog interesa da se upište u avanturu s jednim novim političkim potezom, čije bi posljedice bilo lako predvidjeti. Politika Osti jedinstvena je i iskrena. Zašto bi ta politika imala biti napućena od jugoslavenske strane oklevanjem ledja? To nije moguće. U interesu je naših

istočnih susjeda — nastavlja talijanski list — da se odvrži mir na Jadranu i u slučaju kad bi se rat prenio na Sredozemno more i na jugoistočno Znamo dobro, da se London i Paris služe starom taktikom: da bi gurrali silovano u borbu između sebe. Jedna je stvar Francusku i Englesku da se izvuču vlastitim snagama kako se mogu. Na koncu veli talijanski list, da bi bilo vrlo opasno, kada bi druge zemlje primile garancije demokratskih država, jer bi se time kompromitirale. To bi značilo napuštanje neutralnosti Bukurešta i Atene primili su, istina, to garancije, no to je bilo prije sadašnjeg rata.

„NEMOJMO DOZVOLITI DA NAM SE VRATE OKUPATORI“

«Seljački dom», glavne novine HSS, pripisuje članak pod naslovom «Nemojmo dozvoliti da nam se opet vrate okupatori» koji je napisao Ivo Pelajić, seljak iz Vodica, kod Šibenika. U članku se među ostalim kaže:

«Povodom glasila, da se neka hrvatska gospoda zauzimali za jednog stranog protektora, mi stariji hrvatski seljaci sjemoćamo se stranih gospodara, kod kojih smo bili ponižavani na svakom koraku te se nećemo vraćati natrag u ropstvo pod nišije tlorstvo.»

Ni radi današnjeg slabog ekonomskog stanja ni radi mjesnog stranačkog nedovoljstva ne smijemo nastupiti protiv programa HSS nego naprobit moramo biti uz nj, uz našega predsjednika i uz narodni sporazum, koji je nada sve potrebit. A potrebit je više nego do sada, pogotovo kad moramo budno stajati na našim granicama protiv svakog na-

padača. Nemojmo dozvoliti, da nam se opet vrate okupatori.

Taj je članak bio općenito zapažen, te ga su mnogi listovi preneli, neki i do slove. «Obzore» je donio poseban komentar, u kojemu kaže, da je članak seljaka Ivo Pelajića u «Seljačkom domu» vidljiv dokaz, da hrvatsko seljaštvo u dalmatinskoj Hrvatskoj ispravno shvaća suštinu sadašnjih događaja u svijetu i kod kuće. To je važan prilog za političku svijest naših širokih narodnih slojeva. Važnost članka otkrće zato, jer je pisac, kao i njegovi uži zemljaci, na- čelo prava bio svjedokom svega onoga, što je proizvela sjeverna Dalmacija. «Nema dvojbe — veli dalje «Obzore» — da široki narodni slojevi diljem Hrvatske suosjećaju potpuno s tim seljačkom iz dalmatinske Hrvatske, jer je narodna duša nerazoriv kolektiv i instinktivno reagira na sve ono, što je u vezi sa narodnim opstankom.»

TALIJANI I NIJEMCI O STRATEŠKOM POLOŽAJU MALTE

U vezi s napeitim položajem na Sredozemnom moru a i s obzirom na mogućnost skore talijanske intervencije u sadašnjem ratnom sukobu u talijanskim i njemačkim listovima govori se u posljednje vrijeme mnogo o otoku Malta. Taj se interes svodi na stratešku važnost glasovite engleske pomorske baze južno od Sicilije, i na njenu ulogu u eventualnom konfliktu između Italije i Saveznika. Važno je istaknuti, da i Nijemci i Talijani jednoglasno tvrde, da Malta nema više one važnosti, koju je nekada imala.

Njemački admiral Gadow objavio je prošlih dana povodom boravka talijanskoga ministara Favollinija u Berlinu članak u listu «Deutsche Allgemeine Zeitung», u kojemu odgovara na pisanje Savezničke štampe, koja ističe da je položaj Italije s obzirom na njen geografski smještaj kao i s obzirom na činjenicu da se duž njenih obala nalaze brojni gradovi, koji bi bili izloženi opasnosti uništenja. Njemački admiral ističe da su to zastarjele ideje nakon iskustva u Galipolju u prošlom svjetskom ratu i sadašnjega iskustva u Norveškoj.

jer da se obrana obala nalazi uvijek u prednosti pred ratnim lađama, koje bi eventualno bile napasli na pr Speziu, Livorno, Taranto, Napoli, Messina itd. Po mišljenju njemačkoga pomorskoga stručnjaka Talijani bi mogli odbiti sa svojom podmorničkom snagom (430 podmornica) sa svojom avijacijom sve neprijateljske napadaje i uspješno zaštititi talijansku obalu.

Što se specijalno Malte tiče admiral Gadow veli, da su Englezi još u vrijeme abesinskoga rata na brzinu ispraznili Malta, čime da su pokazali da vode računa o tome, da je nemoguće držati otok koji se nalazi dvadesetak minuta leta od sielskih aerodroma. Talijanski listovi sa svoje strane iznose, da je Velika Britanija zato u posljednje vrijeme i koncentrirala svoju ratnu flotu u Aleksandriji, a ne na Malti.

SVICARSKI LIST TUMAČI TALJANSKO DRŽANJE

«Journal de Geneve» donosi na uvodnom mjestu članak o stanovištu Elma prema najnovijim događajima u Evropi i veli među ostalim:

Što se tiče Sv. Oca Pape, «Plo XII» nije papa, koji bi se zadovoljio, da vlada nad crkvom: osjeća, da mu je namijenjena misija koja se tiče vremenitih stvari. Moleći javno Boga, da sačuva Italiji mir, vrši politički akt u najboljem smislu riječi. Nema sumnje da Sv. Otac vrši snažan utjecaj na talijansko javno mnijenje

NJEMAČKA PREMA JACANJU RUSKOG PRIVREDNOG UTJECAJA NA BALKANU

U subotu je, kako su zabilježili svi naši a i mnogi strani listovi, u Moskvi potpisan ugovor o trgovini i plovidbi između Jugoslavije i sovjetske Rusije. Potpisan je također i protokol, koji se odnosi na uspostavu trgovačkih predstavništava sovjetske Rusije u Jugoslaviji i privremenog trgovačkog izaslanstva u Sovjetskoj Rusiji. Također je potpisan i ugovor o iznajmi robe i o namu placama za tečaj godine 1940. Rusija će u Jugoslavije uvožiti bakar, olovo, cink, mas i druge artikle, a izvozi će poljodjeljske sprave, strojeve, petrole, pamuk itd.

Potpisivanju trgovačkog sporazuma u Moskvi dali su veliki publicitet i strani listovi, koji su s interesom pratili i tok samih pregovora. Interesantno je napomenuti da su talijanski listovi marljivo bilježili čitavu fazu pregovora ne upuštajući se međutim u komentare. Njemački listovi pokazali su od svijlu stranih novina interes, da se po njihovim komentarima kao i po izdanim vijestima iz Moskve, da će zaključiti — kako je to istaknuo dopisnik beogradske «Politike» iz Berlina — da Njemačka danas ne samo što priznaje jačanje privrednog utjecaja sovjetske Rusije na Balkanu, nego ga čak i odobrava.

Općenito u evropskom novinstvu prevladava sada uvjerenje, da će nakon uspostave trgovačkih odnosa doći do uspostave diplomatskih dotično političkih odnosa, t. i. formalnoga priznanja.

ADMIRAL CAVAGNARI O PRIPRAVNOSTI TALJANSKE FLOTE

Talijanski senat je bez diskusije prihvatilo poručnik ministarstva mornarice. Ovom prilikom je državni podtajnik za ratnu mornaricu admiral Cavagnari održao govor, u kojemu je naglasio, da je već koncem kolovoza prošle godine obzirom na razne događaje talijanska flota bila u ratnoj pripravnosti. U posljednje vrijeme ušli su u sastav talijanske ratne flote prva dva velika linijska broda, kao i posljednja dva broda od četiri renovirana linijska broda koji se nalaze u gradnji. Osim toga građi se 12 novih krstaša, koji će biti brzo dogotovljeni da se zatim pristupiti gradnji četirije serije novih razarača. Pristupnost 35 modernih talijanskih krstaša na Sredozemnom moru promijenila je dosadašnji odnos pomorskih snaga.

Svoj govor admiral Cavagnari završio je konstatacijom, da se talijanska ratna flota nalazi u budnoj pripravnosti i da će u sadašnjim teškim momentima, makar što se dogodilo, ona izvršiti svoje zadatke.

ITALIJA GRADI ŽELEZNICU OD TRSTA DO JUGOSLOVANSKE MEJE

Mnogi listi su prinesli kratku vest iz Rima, da Italija namjerava zgraditi novo železničko progo, ki naj bi spajala Trst z jugoslovenskoj Mejo. Proga bo šla od Trsta preko Herpeli-Kozine na Sapjane. Po vesti so že pričeli s prvimi deli za transiranje omejene železničke proge.

Podaljšajte dovoljenja za zaposlitev

Ponovno opozarjamo naše rojake, ki imajo dovoljenja za zaposlitev, da ih podaljšajo pri pristojnih oblasteh (političski upravi ali sreskem načelstvu) v teku meseca maja, kot je to v pravilniku določeno. Ker so stopile v veljavo zelo stroge odredbe glede tujih državljanov, naprosamo vse emigrante, da v redu in pravočasno podaljšajo dovoljenja za zaposlitev, da ne bi zaradi tega imeli kakih težav. Prav tako opozarjamo da držijo v redu dovoljenja za bivanje.

KULTURNA KRONIKA

NAŠI NA JUBILEJNI UMETNOSTNI RAZSTAVI V LJUBLJANI

V aprilu je bila ob priliki štiriidesletnice prve slovenske umetnostne razstave (1. 1900, v Mestnem domu v Ljubljani) prirejena umetnostna razstava, na kateri so bila razstavljena tudi dela naših slikarjev in kiparjev. Kalin Boris je razstavil dva kipa »Portret slikarja Pengovca« in »Spomin«. Kalin Zdenko je bil zastopan s tremi deli, »Portret gospodične«, »Akt« in s portretom »Špela«.

Jakac Božidar je razstavil sliko v olju »Moj oče«, pastel »Štepanja vase in ujedanko« »Jesenske jelkarnice«. Piščanec Elde je razstavila sliko v olju »Motiv iz Kranja«. Sedel Maksim je bil zastopan s sliko v olju »Dve ženi pri mizi«. Smerud Francišek je razstavil tri tri kipe, in sicer »Žena s ogledalom« — delo v kamnu, skico v žgani glini »Akt« in »Dekliški akt v lesu«.

SLOVENKA UMETNOST V PRIMORJU Pri Akademski založbi v Ljubljani je začela izhajati enciklopedična zbirka »Pogle die, ki so pripadale manjšim monografijam v čedni obliki in po nizi ceni (12 din. zvezek). Kot dvojni zvezek 2-3 je izšla »Umetnost v Primorju«, ki jo je napisal znani umetnostni zgodovinar Franco Slet. Knjižica je bogato ilustrirana. Vsebinsko knjigo in sam avtor zposilil v ta-le slovek: »Narod na meju med Italijani in Slovenci je več ali manj tudi meja dveh umetnostnih izrazov«.

SLOVAČKI GLAS O »KAPLANU MARTINU CEDERMACU«

SLOVAK-Press (Bratislava), polsuiluzna slovačka agencija, donosi: »Ejenci Koloman Geraldini, koji je nedavno preveo prvu antologiju suvremene slovenske poezije pod naslovom »Pisne zvezke Triglav«, izdao je sada u nakladi Društva prijatelja klasičnih knjiga priloge romana Pavla Sedmaka »Kaplan Martin Cedermac«. Ovo je prvi slovenski roman na slovačkom jeziku. Time su se Slovaci odužili za interes slovenske literature za slovački, jer na slovenskom jeziku već su do sada objavljivali radovi Kukučina i romana Urbana »Živry blisc«. Sedmakov roman odigrava se među Slovencima u Istri, koji se nalaze pod talijanskom nadvladom. Geraldinijev prevod predstavlja obogaćenje slovačke, relativno siromašne prevodilačke literature.

Pripominjemo da je slovački prijevod »Kaplanga Martina Cedermaca« izašao u nakladi od 6.000 primjeraka.

NOVA ZBIRKA FRANCETA BEVKA

Založba Jugoslovenske knjigarnice v Ljubljani je napovedala novo zbirko del našega rojaka, pisatelja Franceta Bevka. Tako se bo trem knjigam Bevkovih Izbranih del pridružil četrti, ki obsega zbirko črtic in novel, ki jih je napisal od leta 1914 do 1936 torej v prvih štirinajstih letih njegovega pisateljevanja. Zbirka bo nosila naslov »Mlada njiava« in jo je avtor razdelil na pet delov. Prvi del vsebuje črtice iz svetovne vojske 1914-1918. V drugem delu so zbrane razne kratke stvari, ki so izhajale v »Dom in svetu«. V tretjem delu so zbrani Socialni motivi, četrti del vsebuje Groteske, v petem delu pa sta dve večji novele, ki nam razkrijejo Bevkov razvoj od majhnih motivov do velikih tekstov. Zbirka je napovedana za mesec avgust. ***

DANILO SVARA: KLEOPATRA

V soboto je bila v ljubljanski operi premiera izvrjne slovenske opere »Kleopatra«. ki jo je napisal naš rojak dr. Danilo Svara. Ni treba še posebej omeniti, da je nova slovenska opera vzbudila mnogo zanimanja, saj je nova opera in to izvrjna, prav poseben goddeček na slovenskem odru. Kljub bogati glasbeni kulturi, ki je na vidljivi stopnji, niso se pri Slovencih pojavale izvrjne opere in je zaradi tega novo delo Svare vzbudilo občno pozornost vse slovenske publike. Nakičije hoče da baš na sam večer premiere (11. maja 1940 l.) poteče deset let, od kar je bilo postavljeno na oder Bravničarjevo »Pohujanje v dolini šentflorijski«. V tej dobi je slovenska produkcija obsegala samo tri Osterčeve enodejanke in R. Savinovega Matijo Gubca«.

Kritika je sprejela novo delo našega rojaka pohvalno in mu predvideva lep uspeh. Tudi pesniki so bili prijetno razočarani, ko so videli da je delo vredno slovenskega odra.

IZ AMERIKE

Od naše povjerenice za Ameriko g. Mary Vidošič primili smo 2 dolara za novog pretplatnika g. John Frankovica, Astoria Bar & Grill, 28-09 Astoria Blvd., Astoria, L. I. N. Y.

Pretpлата je plačena do 1. IV. 1941. Našoj povjerenici se s ovim putem najsrdačnije zahvaljujemo.

Štiplovec Fran je bil zastopan z dvema slikama v olju »Zimska krajina« in »Jesenska krajina«. Obe deli sta zbužljala splošno pozornost.

Santel Augusta je razstavila dva akvarela, »Motiv iz škofje Loke« in »Motiv iz Višnje gore«.

Ze pokojina Santel Henrika, edina med našimi na tej razstavi, ki je razstavila tudi na I. razstavi l. 1900, je bila zastopana s sliko v olju »Dama v rumeni bluzi«.

Šaša Santel je razstavil dve deli v olju, in sicer »Portret slikarja Mirka Subica« in »Višnja gora«.

Uršič France je razstavil sliko v olju »Raca«.

Vidmar Drago je razstavil dve deli v olju, in sicer »Senca« in »Zetev«.

Vidmar Nande je bil zastopan s dveh deli v olju: »Zanjice« in »Domove«.

»SLOVENKA«

»Slovenka« je bila, kakor jo čitateljem znano, prvi slovenski ženski list. Izhajal je v Trstu v letih 1897-1902, izdajal ga je konsorcijski »Edinosti«, a prva urednica mu je bila pred kratkim umrla Marica Nadišček-Bartolova. Od četrtga letnika dalje ga je uredjevala Ivanka Anžič-Klemenčič. V zadnjem sнопištu glasila Staviteljnega društva v Ljubljani »Slovenski žetki«, ki je hruška treh leta, je objavila po svoji zbirki št. monografiji o ž. Aškercu znana profesorica Marija Boršnik-Skerlavaj 14 strani obsegaajočo razpravo o »Slovenki«. Po podnaslovu ki se glasi »I. Pod uredništvom Marice Nadišček-Bartolove« smemo sklepati, da bo sledilo še nadaljevanje. Že ta prvi del za vsebuje toliko zanimivega gradiva, da ga pripravimo in čitanje in študiranje vsem ožim, ki jim je naša kulturna zgodovina na Primorskem pri sreči.

Saj ni skoro pomembnejše pisatelja tiste dobe ki ni bil v posredni ali neposredni zvezi z »Slovenko«. Kot ženski list morala ni umrla »Slovenka« velična znamenja čelika, zato pa je bil tem večji tisti neznani manj vidni, zato pa neprimerno globlji čelk pri čitateljah — »saj je bilo treba našo ženo pripraviti k branju domačega tiska in jo učiti slovenščine«. In prav v tem pogledu je učila »Slovenka«, odnošno njena urednica Marica Nadiščekova najboljša učiteljica.

SEDEMESELETNICA DRA IVANA SKETA

Te dni je praznoval sedemdesetletnico svojega življenja dr. Ivan Sket, odvetnik v Celju. Jubilant ni naš rojak po rojstvu (rodil se je v Cerovcu (Šmarje pri Jelšah), toda življenjska pot ga je zanesla na Gorisko, kjer je odprl odvetniško pisarno. Kot odličnega pravnik si je pridobil obsežno prakso. Nikdar ni tajil svojega narodnega prepričanja in nobene nacionalne akcije ni bilo brez njega. — Jubilant želimo še mnogo let!

FRANC VENTURINI: 10 MOSKIH ZBOROV

Naš znani zborovodja in skladatelj Fran Venturini je izdal zbirko desetih moskih zborov, in sicer: Uedinjena domovina, Zvezde žarilo pokojno, Deklica ti si Jokala, Vsejal sem nagelne in rože, Ploščena na prajo, Lovska. Še mnogo let voščilo. Oče naš nagrobnično. Usmilni se, o Bog, Vsej se ljube, melodiozne, harmonizacija niš umetniška, ki ne presega nikjer meje. Iz teh pesmi je razvidno, da skladatelj prav dobro pozna sposobnosti naših pevskih zborov. To so pesmi, ki so prišle iz srca in bodo šle pevčevm in poslušalcem do srca. Oblika je čedna, tisk jasan. Zbirko je izdal skladatelj, v samozaložbi in stane 20.— din. Mišlim, da ne bo pvskega zobra brez te lične zbirke.

PRVA SAMOSTOJNA RAZSTAVA ELDE PIŠČANČEVE

Na binkoštno nedeljo 12. t. m. je bila v »Galeriji Obersnel« v Ljubljani otvorjena razstava slikarice prof. Elde Piščančeve. Razstava obsega 49 del v olju in akvarelu ter nekaj monofijij. Slikarica je naša rojakinja in je študirala slikarstvo na akademiji v Firencah, pozneje se je pa izpopolnjevala v Parizu. Po končanih študijah je kot profesorica risanja službovala v Ljubljani, sedaj pa poučuje risanje na gimnaziji v Kranju. Skoraj na vsaki skupni razstavi smo srečali do sedaj njena dela, vendar je to prva njena samostajna razstava, ki bo odprta do 23. maja. Vstop je prost.

IZ UPRAVE

Velan Franjo — Beograd — Primili smo Din 48.— i podmirili Vašu pretpлатu do 1. I. 1940.

OSOBNE VIJESTI

Naš zemljak Josip Roinič iz Medulina u Istri, učitelj u Mariji Gorici, vjenčao se na Duhove s Milicom Tučić, kćerkom općinskog blagajnika u Savskom Marou. — Čestitamo!

VIJESTI IZ DOMOVINE

»SOČA« ZAKLJUČILA PREDAVATELJSKO SEZONO

Ljubljana — Soča Matica v Ljubljani je priredila v dvorani pri Levu 4. t. m. lep družabni večer in zaključila svojo predavateljsko sezono 1939-1940.

Načelnik predavateljskega odseka dr. Radež Joahim je pozdrvil Sočane in njih prijatelje, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Novinar dr. Branko Vrčon je predaval aktualno vprašanje »Morala zaledja — glavni zavneki malih narodov«. Poslušalci so hvalili predavatelju za resna izvajanja in točna navodila o sedanjem evropskem položaju.

In memoriam Severinu Kamenščeku

U 27. godini života, vršeći svoju dužnost poginuo je Severin Kamenšek, rodom iz Ročinja.

Za svo one koji su poznavali Severina ta vijest je naročito teška. Jer je znata teško zamisliti, da ovaako idealnog, mladog i odvažnog mušaka, koji je živeo za Istru, za Uvijek namijenjen i vodar on je gledao u budućnost sa nepokolebljivom vjerom. I ni onih 5 godina provedenih u zatvorima nisu mogli pokolebati tu vjeru. To ga je još više učvrstilo, do vjere u borbu, rad i samoodržanje. Malo ih je među nama mladijina koji bi s toliko vjere gledali u budućnost svojeg naroda. Ta njegova vjera izražena u svu kom njegovom pismu, u svakoj riječi, u svu kom činu, zanesla je i druge.

Sada ga nema više među nama. Iz naših redova nestalo je čovjeka, koji je svojim odušnošću bio prvi među nama. Takav mu trebamo. Smjelo možda i do bezumlja, ali i sami zaneseni veličinom te snježosti.

Njegova posljednja želja živa je primjer njegove vjere, vjere u veliku pravdu stvar u čije ispunjenje nije sumnjao.

Neka Ti je laka zemljo!

OBCNI ZBOR »TABORA« PRELOZEN

V zadnji številki »Istre« smo primili notico, da bo imelo Delavsko podporno in prosvetno društvo »Tabor« v Ljubljani svoj občni zbor dne 26. maja. Sedaj društvo naknadno obvešča, da je občni zbor preložen za dva tedna zaradi tehničnih zaprek, ki so se pojavile v zadnjem trenutku. Občni zbor se bo zaradi tega vršil dne 9. junija. Prostor bo naknadno javljen.

Još ovaj mjesec valja produjiti dozvole uposlenja

Ponovno upozorujemo naše zemljake, koji imaju dozvole uposlenja da ih produkuje kod mjerodavnih oblasti (kod uprave policije ili sreskog načelstva) još u toku mjeseca maja kako je to propisano, da ne bi — s obzirom na poostrešne propise o stranim državljanima — imali kakvih neprilika. Ujedno upozorujemo da je potrebno držati u redu dozvole boravka.

»RELAZIONI INTERNAZIONALI« O NOVIM IMPERIJALNIM I SUPER-NACIONALNIM KONCEPCIJAMA

Komentirajući izjavu Churchilla, da Velika Britanija bez obzira na daljnji tok rata može uvijek držati pod svojom kontrolom Sredozemno more i upozoravajući pri tome na tvrdnju londonskog »Economista«, da Velika Britanija mora ozbiljno računati s talijanskom intervencijom u sadašnjem ratu, »Relazioni Internazionali« je istisnu slijedeće: »Na ove izjave i tvrdnje potrebno je da se jasno odgovori. Talijansku politiku ne vodi nikakova sentimentalnost, nego pravilno shvaćeni interesi koji su u saglasnosti s internacionalnim položajem Italije. To su baš oni interesi, kojima se Velika Britanija i Francuska uporno suprotstavljaju.

Paris i London — veli dalje talijanski časopis, — pitaju da li tko ugrožava Italiju? Odgovaramo da to još nije niko pokušavao, a kada bi pokušao odmah bi osjetio talijanski udarac. Postoji međutim opasnost i to u stvaranju, jer prvi cilji saveznika je u tome, da evropski život ostane nepomijenjen, dok su ciljevi fašističke revolucije drukčiji, i to u stvari pretstavlja problem talijanskog životnog prostora, koji je ujedno problem evropske pravde, t. j. novog uređenja materijalnih vrednota Evrope. Iz sadanjega konflikta Evrope mora izaći uređenje ponovnim koncepcijama, koje će premasiti koncepciju nacionalnosti, na kojoj su se osnivali svi ratovi i revolucije u prošlom vijeku. Nalazimo se u trenutačnoj općer obnovi, u kojima će se afirmirati imperijalne i super-nacionalne zajednice. Pri tome talijanski narod neće ostati zaslužjen na Sredozemnom moru. Zato se talijanski narod sprema na najstrašniji napore, a gospodar njegove sudbine je Muslimini.

je zahvalio ponovno vsem letošnjim predavateljem in pevskim zborom. a najlepšo zahvalo je izrekel dr. Branku Vrčonu za njegovo res izbrano predavanje. Konstatiral je nemočeno ljubeznost jugoslovenske emigracije do naše rodne grude. Spretni pevski Sloge so pod letobornim vodstvom svojega pevskega strokovnjaka Promečeta prepevali naše najbolj domorodne pesmi. Dr. I. C. Oblak je reasumiral v šljnivo zabavni obliki vsa letošnja predavanja in pohvalil njih neumornega aranzirerja Jožeta Štillgoja. Društvo Soča gleda s ponosom na svoje preteklo delo in že zamislija nove načrte o svojem razvoju v polem-nem delovanju — Soški

NAŠI POKOJNIKI

† LOJZE LEBAN

Kranj, maja 1940. Dne 5 t. m. smo v Stražišču pri Kranju položili v pre-rani grob 29 letnega Lojzeta Lebana. doma iz Poljubina na Tolminski gorci. Radi težkega življenja, sakrsnega živi večina naših ljud. si je še pred par leti nakopal bolezen, vsled katere se je moral pretekli teden podvržeti operaciji. Operacija je sicer dobro uspeela, vendar je pa bila za njega, ki je bil šibkeše narave, preteška. Pokojnik je bil zavezen Jugoslovau, vzoren član in delavec našega društva, in te kot tak lahko vzor vsakemu našemu emigrantu. Koliko spoštovanja in ljubezni je živjal med našim ljudim, je pokazal pogreb, katerega so se udeležili. lahko rečemo, skoro vsi organizirani emigranti. kakor tudi veliko število drugih člani društva »Sloge. so zbrali za venci ki so mu ga poleg vencev žalosti? soproge in prijateljev, položili na grob kjer so mu tovariši v slovo zapeli žalostinko. V Od svojcev iz domačine kraja se pogrebu ni mogel udeležiti nihče, ker jim pač ni bilo dovoljeno.

Naj mu bo lahka zemlja svobodne domovine! Žalnočim naše iskreno so-žalje.

† EMIL MILANEZ

V ljubljanski bolnici je 21. aprila t. l. preminul naš rojak Emil Milanez, slušatelj strojnega oddelka ljubljanske tehnične fakultete pokojni je bil rojen v Gorenjem polju 2. IX. 1917. po volni pa se je vsa družina preselila v Zdobrovo pri Celju, kjer jim je še pred leti umrl oče. Pljuca, srce in ledvice so mu zadnja časa bolela tako je po hudemu trpljenju po nekaj mesecih bolniške postelje podlegel. Zapustil je nepreskrbljeno mater, pet bratov in sestro. Njegovi tovariši so mu priredili lep pogreb in so preskrbeli, da je bil z avtofurgonom prepeljan k svojim na Zdobrovo pri Celju. »Sedejava družina«, pri kateri je bil včlanjen v mladinskem odseku, mu je poklonila prekrasen venci, njeni člani pa so ga spremili na zadnji poti. Naj počiva v miru, težko prizadeti družini naše iskreno sožalje!

† IVAN PRELOG

Pretekli teden je v Trstu umrl po vsem mestu in daleč izven znani trgovec Ivan Prelog v visoki starosti 80 let. Reči moramo, da z njim odhaja iz Trsta ena najmarkantnejših naših osebnosti. Ivan Prelog se je s svojo veliko poštovanostjo in izredno vsrtačnostjo visoko povzdignil. Z nenavadno pridonostjo je iz skromnih sredstev ustvaril ne samo sebi veliko trgovino, temveč je tudi drugim pripomogel da so si ustavili svoje trgovine ne samo mnogim sorođnikom ampak celo svojim trg. pomočnikom. Lahko rečeno, da je on pokrenil okoli dvajset trgovin! Vendar pa Ivan Prelog ni bil človek samo za trgovino, temveč je imel tudi pravo zlato srce. Kjerkoli je mogel, je radevolje pomagal. Kaj kmalu se je posvetil tudi javnemu življenju in tu se je pokazal kot zelo po-zrtvovalec rodoljub. Naj navedemo nekaj njegovih funkcij: Bil je med ustanovitelj Prvega delavskega podpornega društva, Bralnega društva, Trgovsko-obrtno združenja, Trgovskega izobraževalnega društva, Tržaške posojilnice in hranilnice itd. Naša institucije se morajo v mnogih primerih nje-mu zahvaliti, da so dobile trdne temelje. Za vsakega je imel odprto srce in radodarno roko ter dober nasvet. Z eno besedo rečeno bil je pravi mož na pravem mestu. Vendar njegovi uspehi ga niso napravili nedostopnega, ostal je vedno tak kot je bil: skromen in preprost. Zaradi svojega neumornega značaja in rodoljublja je moral marsikaj pretrpeti. Bil je tudi več let zaprt, vendar pa ob naj-hujši uri svojega življenja ni klonil.

Kako skromen je bil pokojnik priča to, da ni bila nikjer objavljena njegova smrt, toda kljub temu se je žalostna vest hitro razširila po mestu in na njegovem pogrebu se je ob blagoraj pokojnika poslovila velika množica sorođnikov znancev in istih, ki jim je pokojnik bil dobitnik. Naj mu bo lahka tržaška zemlja, ostalim naše iskreno sožalje!